מנחת חוטא של כהנים [א] כמנחת חוטא של ישראל מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת אי מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת ושיריה נאכלין אף מנחת חוטא של כהנים נקמצת ושיריה נאכלין ת"ל °לכהן במנחה לכהן כמנחה ולא לאשים כמנחה [ב] הא כיצד קומץ קרב בעצמו ושירים קריבין בעצמן הא שתהא עבודתה כשרה בו מהכא נפקא מהתם נפקא מנין °לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה ת"ל °ובא בכל אות נפשו ושרת אי מהתם הוה אמינא ה"מ דבר שאין בא על חטא אבל דבר שבא על חטא אימא לא והא נמי מהכא נפקא מהתם נפקא [ג] °וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה מלמד שהכהן מתכפר על ידי עצמו אי מהתם הוה אמינא הני מילי בשוגג אבל (א) במזיד לא קמ"ל [ד] במזיד היכי משכחת לה בהזדון שבועה תניא אידך °ר"ש אומר מנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב בפני עצמו והשירים קריבין בפני עצמן ר"א בר"ש אומר הקומץ קרב בעצמו והשירים מתפזרין על בית הדשן א"ר חייא בר אבא קשי בה רבי יוחנן בית הדשן דהיכא [ה] אי דלמעלה היינו אבוה אי דלמטה יש לך דבר שקרב למטה א"ל רבי אבא דלמא לאיבוד אחיכו עליה וכי יש לך דבר שקרב לאיבוד תני אבוה דרבי אבין °כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל לאכילה הקשתיה ולא לדבר אחר מאי קא אמר אמר אביי הכי קא אמר כל מנחת כהן [ו] לא תאכל חובתו כליל תהיה נדבתו א"ל רבא *סכינא חריפא מפסקא קראי אלא אמר רבא אבל מנחת כהן כליל תהיה נדבתו לא תאכל חובתו ואיפוך אנא מסתברא נדבתו הוה ליה לרבויי שכן תדירה לא חטי בשם ריחה אדרבה חובתו הוה ליה לרבויי שכן עשרון חובה הלך נפישן ורבנן האי °כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל מאי עבדי ליה מיבעי להו לכדתניא °אין לי אלא עליונה בכליל תקטר ותחתונה בלא תאכל מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל כליל כליל לגזירה שוה נאמר כאן כליל ונאמר להלן כליל מה להלן בכליל תקטר אף כאן בכליל תקטר ומה כאן ליתן לא תעשה על אכילתו אף להלן ליתן לא תעשה על אכילתו בעי רבינא כהן שאכל מן האימורין [ח] מה הוא לאו דזרות לא

ויקרא ה
דברים יח
במדבר טו
ויקרא ו

מנחת חוטא של כהנים שלא תהא עבודה כשרה בו : אלא כמנחה · דמשמע כמנחת חוטא של ישראל דלעיל נאמר כמנחתו הוה משמע כדקאמרת מקיש חובתו לנדבתו (והלא לא נאמר כו') : לכהן כמנחה · [ט] כלומר כל שיש לכהן לעשות בה יהא כמנחת חוטא של ישראל דנקמצת : ולא לאשים כמנחה · לענין מזבח אין שוין מנחת חוטא של כהנים ומנחת חוטא של ישראל דשירי מנחת חוטא של ישראל נאכלין ומנחת חוטא של כהנים קריבין : ומקריב קרבנותיו · של עצמו אפי' במשמר שאינו שלו : דבר הבא על חטא · כגון מנחת חוטא : בחטאה בשגגה מלמד וכו' · דהכי משמע וכפר הכהן על הנפש השוגגת אפי' על נפשו של עצמו וקאמר על חטאת אע"ג דאתי על חטא : ה"מ בשוגג · כדכתיב על הנפש השוגגת : אבל במזיד · כגון היכא דהויין נמי במזיד כגון אשם תרומה ושמיעת קול, לא יקריב בעצמו : קמ"ל · "והיתה לכהן כמנחה" דהאי קרא במנחת חוטא דשמיעת העדות כתיב דעשה בו מזיד כשוגג : דלמעלה · על [י] התפוח (הדשן) מגביהים שעל המזבח שנותנים [יא] את הדשן לתפוח נמצא דלכשף מתפזר על בית הדשן מ"ד ז"ל : אלא אבית הדשן דלמטה · במקום שמשליך פרים ועולם ותרומת הדשן אצל הכבש ושם הן נבלעים ושם היה מתפזר : דלמא לאיבוד · שאין צריכין שום הקטרה אלא לאיבוד מפזרן על בית הדשן שלמטה : וכי יש לך דבר שקרב · מתחילתו לאיבוד : תני אבוה דר' · פירשה בפני עצמו · ע"ש מ"ד ז"ל וכי יש לך דבר שקרב לאיבוד תני אבוה דר' אבין לעולם מתפזרת אבית הדשן דלמטה ודקא אמרת וכי יש לך דבר קרב [יב] (כבר) לאיבוד גזרת הכתוב היא דכתיב כל מנחת כו' לאכילה הקשתיו מנחת חוטא של כהנים למנחת נדבתו דתרוייהו אין נאכלות ולא לדבר אחר, לענין הקרבה, דהאי מנחת חוטא שלו אין קריבין אלא מתפזרים אבית הדשן : מאי קאמר · היכי משמע מהאי קרא חובתו או נדבתו דנהי' למימר לאכילה הקשתיו : לא תאכל חובתו · מנחת חוטא אבל נקמצת, כליל תהיה מנחת נדבתו שלא תהא נקמצת אלא מקטיר כולה כמנחת חביתין · כיון דלית בהך קרא תרוייהו חובתו ונדבתו הלכך מאי למימר לאכילה הקשתיו דמקיש הכא חובתו לנדבתו : סכינא חריפא מפסקא קראי · וכי יכול אדם להפסיק המקרא ולהפיל סופו לתחילתו בענין זה לא תאכל חובתו והדר "הני (לאכילה הקשתיו) כו' : ואיפוך אנא · דאימא נדבתו נקמצת ולא חובתו : מסתברא נדבתו הוה ליה לרבויי · שיהא לה דין חביתין שאינה נקמצת משום דדמיא לחביתין : שכן נדבתו תדירה · שיכול להתנדב בכל יום כחביתין שבאין בכל יום : ולא חטי ; נדבתו וחביתין אין באין על חטא : בשם ריחה · שנדבתו וחביתין נבללין בשמן ולבונה וריחו נודף מה שאין כן במנחת חוטא · ע"ש דבה ולבונה כתיב ריח ניחוח לאפוקי מנחת חוטא שאינה תדירה, ובאה על חטא, ואינה בלולה בשמן ואין כתיב בה "ריח ניחוח" : שכן באה עשרון · כחביתין לאפוקי נדבתו שיכול להביא כמה עשרונים שירצה : חובה · שמתחייב להביא כמו חביתין : ורבנן · דפליגי עליה דר"ש דאמר מנחת חוטא של כהנים כליל היא ואינה נקמצת, האי לא תאכל מאי עבדי ליה וכו' : אלא עליונה · חביתין בכליל תקטר לחוד : ואין דלא תאכל [א] בעליונה וחיוב כליל תקטר בתחתונה [ב] מנין ת"ל כו' : לאו דזרות · כל זר [ג] לא יאכל קדש לא קמיבעיא ליה דהא לגבי אימורים נמי הוי כדאמר בפירקין *) מן ונדריך אמר הדור :

*) [בפרק אלו הן הלוקין יז: ע"ש ברש"י יב ד"ה נאכל שלא]

כי

אי דלמטה · פי' בקונטרס על שפך הדשן בתוך וקשה א"כ הוי נפסל ביוצא אלא נראה בעזרה במקום ששם פרים ושעירים נשרפין כדאמר בפרק טבול יום (זבחים קד:) דשלשה דשנים הן והא דתנן בפרק היה טעון (סוטה דף ט:) ומנחתה מתפזרת אבית הדשן שם היתה ולא נפסלה ביוצא °ור"ת מפרש במקום שמניחין תרומת הדשן אצל הכבש ולא יתכן דתרומת הדשן קודם תמיד היה ואחר התמיד הוו מקריבין קרבנות ומנחות ואז כבר נבלען: ויש לך דבר שקרב למטה · ואע"ג דאיכא רצפת העזרה דנתקדשה לר' יהודה (זבחים דף נט) אין זה למטה והיינו אבוה : ויש לך דבר שקרב לאיבוד · ואע"ג דאיכא שתי הלחם הבאין בפני עצמן דלשריפה קאתיין כדאמרי' בהתכלת (לעיל דף מו:) שאני התם דעיקר מעוטן עם הכבשים לאכילה : לאכילה הקשתיו · דאיתקשא מנחת חוטא לחביתין לענין אכילה ולא להקרבה שזה לאיבוד וזה כליל : מאי קאמר · דהא כליל נמי כתיב ביה אלמא לכליל נמי הוקשה הכי קאמר כלומר האי קרא לאו בחדא מנחה דאי בחדא מנחה לכתוב כליל ולישתוק דלא סבירא ליה הא דמסקינן לקמן משום לאו אלא לא תאכל קאי אמנחת חובתו וכליל תהיה אנדבתו כמו שמפרש אביי ורבא ואתרוייהו פריך ולימא איפוך אנא ומה שהקדים אביי לא תאכל לכליל תהיה כדי לקיים וכל מנחת כהן אכולהו מנחות דהכי קאמר אביי לא תאכל חובתו ולאו חובתו דווקא קאמר אלא כלומר אף חובתו וכל שכן נדבתו אבל כליל תהיה אנדבתו דווקא קאי ורבא לא חייש בהא דשפיר מקיים [יג] כל דמנחות האקשו לחביתין רק לענין כליל ורק לענין לא תאכל :

ובשם ריחה · פירש בקונטרס באחד לישנא דכתיב במנחת נדבה ותביתין ריח ניחוח מה שאין כן במנחת חוטא וקשה דלא חשיב שמן ולבונה לכך נראה כלשון אחר שפירש דמינייהו בשם ריחה :

ורבנן האי כל מנחת כו' · היינו בין רבנן בין ר"ש דפליגי עליה דרבי אלעזר ברבי שמעון :

לאו דזרות · פי' בקונט' וכל זר לא יאכל קודש [וכפירושו] משמע בפ"ק דכריתות (דף ה:) גבי אכל חלב מן המוקדשים דקאמר רבי יהודה לוקה שלש ומשיב חדא לאוין דחלב וחד דכתיב וכל זר לא יאכל קודש וכן בפ' בתרא דמכות (דף יח:) אמר רבא זר שאכל מן העולה לפני זריקה חוץ לחומה לר"ש לוקה חמש ופריך ניליף נמי משום וכל זר לא יאכל קודש וקשה דההוא קרא בתרומה כתיב כדמוכח ליה בפרק י' יוחסין (קידושין דף סט:) *וכתיב לעיל מיניה תושב ושכיר לא יאכל קודש ונראה דגרסי' *בתרוייהו וזר לא יאכל כי קודש הם ובההיא שמעתא גופה דמכות (דף יח:) מייתי לה גבי זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור ואם תאמר והיכי לקי הכא ובכריתות אלאו דזרות הא מסיק התם במכות גבי עולה ה"מ היכא דחזי לכהנים הכא לכהנים נמי לא חזי וגבי זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור קאמר [נמי] דכל היכא דקרינא ביה ואכלו אותם אשר כופר בהם קרינא ביה וזר לא יאכל כי קודש [יד] הם ויש ליישב פירוש הקונטרס דהכא וגירסת הספרים דכריתות א) ודמכות (גם זה שם) דשייך ביה לאו דכל זר לא יאכל קודש אע"ג דכתיב בתרומה דילפינן קודש קודש מתרומה כדאשכחנא בפרק הנשרפין (סנהדרין פד.) דיליף מעילה מתרומה ולא

קים

א) נ"ק מוחק תיבת ודמכות דלא שייך ביה שם לאו דכל זר לא יאכל קדש ע"ש

יט א ב מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש הלכה ו :

וכן פירש"י בפירוש ועיין רש"ק

פס"ד כמנחתו דלעיל נאמר כמנחתו כו' מקיש חובתו לנדבתו והלא כו' :

נ"ק קם:

יבמות יו' סוטה כג: תוספתא דסוטה פ"ב דתרוייהו נ"ק
כ"מ דברי רש"ק וגירסא נ"ק דשירי

כיון דאיירי בהם קרא בתרוייהו חובתו נ"ק

סגי כליל תהיה כו' והס"ד נ"ק

[כ"ב קיא: ערכין כו']

הפסוקים דאומרים דכהן בא ומקריב קרבנותיו
ויקרא ה: יג - והיתה לכהן כמנחה
דברים יח - ובא בכל אות נפשו ושרת
במדבר טו - וכפר הכהן... השגגה

נושא
במנחת של כהן בא ולהקריב קרבנותיו בכל עת שירצה. הגמ' מבררת מאיפה לומדים דין זה, ובודקת מלשון כמה פסוקים
מקבלה
(מזקה) קושיות
תשובות

שיטה מקובצת

א] כהנים למנחת חוטא : ב] ולא לאשים כמנחה גליון כמנחה דעלמא · כלומר שיהא הקומץ נקטר והשאר נאכל אלא כולה כליל התם ת"ג ג] וכפר לקמן דף ק"פ והודיות דף ו' ודרש בר"א : ד] פתיכות במזיד כו' עד שבועה נמחק : ה] אי דלמעלה היינו אבוה · א"ת אימא דלר"ש יקריב אותם ע"ג המערכה וי"ל דבפני עצמן משמע שלא במקום המערכה והיינו התפוח מיהו קשה דאמרינן בפרק ראשון על המנוסח כתנת שנתערבה ולדת כו' נותנים עליו האמרי כהנים כו' לשאי הלכתא אמר רב פפא למנחתו נקמצת כו' תריך איקרי כגון כל שממנו לאשים כו' והשני כראב"ש דאמר מתפזרין כו' ואמי' רבנן כו' ושאי קא פריך איקרי כגון כל שממנו לאשים כו' הא אמרינן הכא ולישנא דשירים קריבין בפני עצמן משמע ע"ג תפוח ולא ע"ג המערכה וצריך לומר דע"ג התפוח הוי' ראשון הם שקורין אותו דמן והוי שעיר הקטורה מיהו תימה דהתם קשה מה תקנה היא זו לשורה ע"ג הדשן דילמא מנחת כהנים היא ובעינן היא כולה הקטורה והו לא הוי הטורה והמולה וי"ל דהבאמורות) דצריך הוה לו תקנה בין לר"א ובין לרבנן דח"ר דלמעלה פי' שעל התפוח היינו אבוה ר"ש דאמר הקומץ קרב לעצמו והשירים קרבין לעצמן וע"כ צ"ל שהוא קרב על המערכה דאל"כ לאו היינו לעצמו אלא ע"ג על גבי תפוח קאמר שורי' שם אמר הם והשירים נקטרים שם : ו] אי דלמטה פי' אבית הדשן שהיה במזרח שהוא שורפין אפילו קדשי קדשים : ז] לא תאכל חובתו כליל תהיה נדבתו · והכריחו לזה מדלא כתיב כליל תהיה ולישתוק ומדכתיב נמי לא תאכל ש"מ דדרשינן הכי : לא תאכל חובתו וכו' אמר רבא כו': יש לתמוה מה יש חילוק בין תני לישני השני דעתיה דאמורא קמא שסרס את המקרא ת"ל סרעת התלמוד דקרא והכל מנחת כהן קאי אקרא דלעיל דמיירי בחובה שהרי חביתין היא חובה לכך נראה לו לומר וכל מנחת כהן שהיא חובה לא תאכל ורבא נראה לו דחוק לפרש המקרא דחוק לומר והכל מנחת כהן קאי אנדבה כמו אחובה אע"ג דקרא דלעיל בחובה משתעי וה"ק וכל מנחת כהן בין נדבה בין חובה כליל תהיה לנדבתו לא תאכל חובתו ואינו נראה לו דחוק כיון דקרא משתעי בחובה עם נדבה · כצ"ל ברוך : ח] האימורין מהו : ט] כמנחה כל תיבת כלומר ל"ש : י] על התפוח : יא] עם הדשן : יב] תיבת כבר נמחק : יג] מקיים דכל : יד] הם וי"ל דלא דמי דהתם כולה קרב לא חזי לכהנים ולא קרינא ואכלו אותם אשר כופר אבל הכא (והתם) קרינן ביה בבשר ואכל חנוך יש לישב כו' :

נושא
שיטת ראב"ש לגבי דין מנחת חוטא של כהן מתפזרת אבית הדשן

מקנה
אביי רבא

נושא
(מה זוקה) מנחת חוטא (כולה) דכהן נקמצת איבא ר"ש ולא מנחת נדבה של כהן כליל בוי קמיצה

נושא
מקור של הרבנן דכל מנחות כהנים דכולן תקטר -1 ולאו -2 אכילתם

רבינו גרשום

ת"ל לכהן כמנחה' כלומר שצריך לעבודה הכהן לקמוץ אותה כשאר מנחות: ולא לאשי' כמנחת דעלמא · כלומר שיהא הקומץ [קרב] והשאר נאכל אלא כולה כליל : ומקריב קרבנותיו · של עצמו אפילו שלא בזמן משמרתו · על הנפש השוגגת אפי' על שגגתו: אבל במזיד אימא לא קמ"ל והיתה לכהן דהאי אשבועת העדות כתיב דעשה בה מזיד כשוגג: אי דלמעלה · על הדשן תפוח שעל גבי המזבח: דילמא לאבוד · שאין צריכין הקטר אלא לאבוד: לאכילה הקשתיו לחביתי כ"ג שלא תהא נאכלת כחביתין ולא לדבר אחר שתהא טעונה הקטר כחביתין ואלא הולכ' לאיבוד : סכינא חריפא למיפסק קראי · כלומר וכי יכול אדם לפסוק הכתוב להפיל סופו לתחלתו כזה הענין : מסתברא נדבתו הוה ליה לרבויי להקישה לחביתין שכן נדבתו תדירה · יכול להביא בכל יום כחביתין שבאין בכל יום לא חטא נדבתו וחביתין אינן על חטא : ובשם ריחה · שנדבתו וחביתין באין בלולין בשמן וריחו נודף : ל"א בשם ובזה כתיב ריח ניחוח : לאפוקי חובתו דאינו תדיר שאינו חוטא בכל יום · ובא על חטא · ואינו בלול בשמן ואין כתוב בו ריח ניחוח : שכן בא עשרון · כחביתין : חובה · וחייב להביא לאפוקי נדבתו שיכול להתנדב כמה עשרונים שירצה : ורבנן' דסבירא להו דכולה כליל האי לא תאכל מאי עבדי ליה כו': לאו דזרות' כל זר לא יאכל קדש :

* ויקרא ו
אין (חביתין)
והכהן המשיח תחתיו מבניו יעשה אותה חק עולם לה' כליל תקטר
וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל

רש"י כת"י

לכהן כמנחה · דמה שתלוי לעשות בכהן במנחת חוטא של ישראל כלומר דנקמצת: ולא לאשים · כמנחת חוטא דקן ודמי [לא מאכל] : קרבנותיו · שהוא מתחייב בכל עת · ואפילו במשמרה שאינו שלו : ובא בכל אות נפשו · וכי יבא הלוי וגו' ובכ"ד מקומות נקראו [כהנים] לוים : בחטאה בשגגה · דמדכתיב על הנפש השוגגת למה לי בחטאה בשגגה אלא הכי קאמר אפי' חטא נפשו של [כהן] יכפר על נפשו : בשוגג · חטאה דאתיא על השוגג : אבל · חטאת דאתיא על מזיד כגון מנחת חוטא דכתיב [אשמיעת קול] ואמרי' בכריתות אזדונה מביאין על הזדון כשגגה אשמיעת הקול מדלא כתיב ונעלם : איתא לא · לכפר הוא [בעצמו] : אי דלמעלה · כלומר על גבי המזבח כלומר שמקריב השירים על גבי מזבח היינו אבוה : אי דלמטה · על שפך הדשן [במזרח] : יש לך דבר שקרב למטה · עיפרים נכשפים לכך : תני אבוה דרבי אבין · למזרי' קמשמע דלהכ"ש דולמי לאיבוד קרב : לאכילה הקשתיו · מנחת כהן לחביתין שלא תאכל ולא לדבר אחר שיהא [השירים] משקרבין אלא ודאי מתפזרין : מאי קאמר · לא בהאי קרא גופיה כתיב כליל תהי' ונאכל : לא תאכל · מהדר למנחת חובתו של כהן כלומר לא תאכל וכליל נמי הוי ומי כולה קרא בחדא מנחה מספקי ליכתב כליל תהיה ולא ידענא דלא תאכל : סכינא חריפא מפסקא קראי · לגזלי כלומר דדריש סיפא דקרא ברישא : ואיפוך אנא · דחובתו כליל ולא נדבתו : מסתברא נדבתו הוי ליה לרבויי לסיום כליל כחביתין : שכן תדירה · שיכול להתנדב בכל יום כחביתין שבאין בכל יום : [בשם ריחה · כאשר כתוב בפי' מנדפוס] : שכן עשרון · חביתין ומנחה אין יכול להביא אלא עשרון אחד אבל נדבה יכול להתנדב עד ס' עשרונים בכלי אחד : ורבנן · דפליגי עליה דר"ש ואמרי דמנחת כהנים אינה נקמצת האי קרא מאי דרשי ביה : עליונה · חביתין כתיב בהו כליל תקטר ועל אכילתה אינו עובר בלאו : תחתונה · שאר מנחת כהנים למעה בלא תאכל וכליל לא הוי : מנין ליתן כו' · מישום כליל ולא תעשה על אכילה : כליל · תקטר : כליל · תהיה : מן האימורים · כליות ויותרת הכבד : לאו דזרות · וכל זר לא יאכל קדש :

א) נראה דצ"ל וי"ל דכא דאמר התם דהכא אפי' רבנן מודו ר"ל דשוחו דצריך ·

הגהות הב"ח (א) גמ' אבל במזיד לא וכו' הכי משכחת לה כ"ב בתמיה ומשני בהזדון שבועה כו' וק"ל :

גליון הש"ס גמ' בשגגה מלמד שהכהן מתכפר ע"י עצמו · עי' לקמן קט ע"א :